

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

УДК 94 261.7

В. В. Вербицький, аспірант

БЛАЖЕННИШИЙ ЛЮБОМИР ГУЗАР
ПРО ЄДНІСТЬ ЦЕРКВИ, ДЕРЖАВИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

У статті основним чином розглядається надзвичайно важливий вплив міркувань Блаженнішого Любомира Гузара (Українська Греко-Католицька Церква), який активно підтримував разом зі своїми послідовниками найбільш позитивні тенденції до розвитку та митворення України.

Головною метою статті є аналіз, через призму історичних процесів створення та існування Української Греко-Католицької Церкви, роботи Блаженнішого Любомира Гузара, а також вплив феномену міжнародної діяльності Української Греко-Католицької Церкви та її співпраця з державою у рамках різних сфер, у тому числі збереженні культури, мови та національних традицій, а також у державотворенні й зовнішній політиці України.

Крім того, у статті розглядається великий внесок Блаженнішого Любомира Гузара, як очільника Української Греко-Католицької Церкви у розвиток та підтримку української діаспори за кордоном, що в подальшому сприяло утворенню численних громадських об'єднань закордонних українських у державах світу та приділяв увагу питанням закордонного українства, забезпеченню їхніх мовних, освітніх та культурних потреб. Діяльність громадських організацій закордонних українців спрямована на збереження своєї ідентичності, мови, культури та традицій. Зазначена діяльність також реалізується у спільних проектах закордонних дипломатичних установ України та громадських організацій закордонних українців, направлених, зокрема, на науково-освітні проекти, випуск громадами періодичних видань, підготовки та трансляція теле- та радіопрограм, підтримка інтернет-ресурсів, розміщення публікацій з української тематики в засобах масової інформації за кордоном, впорядкування за кордоном місць поховань (місць пам'яті) видатних українців, організацію дитячих таборів з метою їх ознайомлення з національними традиціями, українською мовою, літературою, історією України, забезпечення навчальних закладів з вивченням української мови та осередків культури друкованою, фото-, аудіо-, відеопродукцією, предметами національної символіки, видання наукових, публіцистичних, художніх творів та збірок для громад закордонних українців, а також творів закордонних українців, здійснення перекладу творів української літератури іноземними мовами, популяризації української мови, літератури, культури, історії, традицій українського народу, в тому числі для викладання української мови, а також інших предметів українською мовою, виготовлення та встановлення меморіальних дощок, присвячених видатним діячам української історії, науки і культури та історичним подіям.

Ключові слова: Блаженніший Любомир Гузар, Українська Греко-Католицька Церква, церква, держава, діаспора, культура, цінності.

Українська Греко-Католицька Церква (далі – УГКЦ) – в незалежній Україні стала важливим явищем не тільки в духовному житті України, але і в політичному, а також об'єктом прискіпливої уваги вітчизняних істориків, релігієзнавців, богословів, які докладають чимало зусиль для відтворення об'єктивної картини розвитку УГКЦ від Берестейської унії до сьогодення.

У зв'язку з чим, було опубліковано узагальнюючі дослідження з історії УГКЦ, авторами яких були, зокрема, А.Васьків, о. С.Кияк, о. Г.Лужницький, В.Марчук, о. І.Мончак, єп. С.Мудрий, В.Пашенко, єп. А.Сапеляк. Серед великого розмаїття спеціальних досліджень привертають нашу увагу ті, в яких розглядалися проблеми розвитку організаційної структури УГКЦ, історії її окремих епархій, діяльності ієрархів, авторами яких, зокрема, були вітчизняні дослідники І.Андрухів, В.Бадяк, М.Гайковський, Б.Головин, о. Б.Гудзяк, о. М.Димид, О.Єгрешій, о. О.Каськів, о. І.Луцький, О.Лисенко, О.Недавня, І.Пилипів, І.Я.Скочилас, І.Б.Скочилас, Н.Стоколос, Я.Стоцький, О.Турій, І.Химка та багато інших.

Сьогодні Українська Греко-Католицька Церква налічує понад 3 тисячі громад, які діють не тільки в Західній Україні, як прийнято вважати, а й на всій території української держави. Зокрема, існують епархії УГКЦ в Буенос-Айресі (Аргентина), Куритібі (Бразилія) і Мельбурні (Австралія). Українські греко-католики мають також громади у Литві, Латвії, Естонії, Австрії, Парагваї, Венесуелі, Португалії, Італії, Іспанії, Греції, Швейцарії, Бельгії, Казахстані.

За роки незалежності зростання ролі релігії у суспільно-політичному житті України дало новий поштовх науковим дослідженням у сфері взаємовідносин церкви, держави і суспільства. Дослідники А.Колодний, В.Шевченко, В.Єленський, С.Здіорук, Н.Стоколос, М.Рибачук та ін., приділили у своїх працях, значну увагу діяльності українських церков та провели ґрунтовний порівняльний аналіз впливу кожної з них на українське суспільство.

На думку церковних і світських дослідників, існувало кілька соціально-економічних і політичних причин, які зумовили унію православних з Римом. Одним з найбільших негативів у житті православної церкви в Україні XVI ст. був світський патронат над нею. Королі мали право надавати світським особам так звані "духовні столи" і "хліби духовні", які мали привілеї і заслуги перед державою та королем, а не перед церквою. Ці люди в основному не мали "духовного покликання", не завжди розуміли та цінували церковну службу, дбали лише про матеріальні вигоди, які давали їм високі церковні посади. У XVI ст. православна церква в Україні перебувала в кризовому становищі. Митрополіти і Єпископські кафедри дістаються людям недосвідченим, цілком світським і часто аморальним. Беручи приклад з королів, князів, різні польські, литовські, українські магнати і шляхта зловживали правом патронату над церквою у своїх маєтках і в сфері своїх впливів.

Внаслідок цього відбуваються деморалізація і розлад на нижчих щаблях церковного життя. Другою причиною, яка дезорганізувала церковне життя в Україні, вважається втручання в церковні справи братств. Церковні братства були світськими громадсько-релігійними об'єднаннями, вони мали великі заслуги в розвитку освіти, культури, пробудження і організації національного релігійного життя в Україні. Були й інші причини, які підштовхнули ієрархів української церкви до Берестейської унії. Вони бачили недбале в духовному плані ставлення до української церкви з боку східних патріархів, зокрема Константинопольського, під юрисдикцією якого знаходилися.

Унія пробуджувала надію на зрівняння прав та привілеїв приниженої української церкви з панівною римокатолицькою церквою. Унія повинна була захистити українську церкву від агресивних зазіхань "третього Рима", тобто Московської патріархії (що утворилася у 1589 р.), звільнитися від опіки анемічного "другого Риму", тобто Константинопольської патріархії, повернути українську церкву в лоно "першого Риму", який уособлював собою Вселенську церкву під керівництвом Пет-

рового намісника, тобто римського первосвященника. Унія мала дати українській церкві моральну підтримку та обдарувати її місією носія правдивого православ'я, ідеї єдності християнських церков на сході Європи.

З середини XIX століття греко-католицькі священики перестають орієнтуватися на католицькі держави, уніатська церква починає активніше відстоювати інтереси українського народу. На початку XX століття греко-католицизм розквітає завдяки діям митрополита Галицькому Андрію Шептицькому.

Українська Греко-Католицька Церква (далі – УГКЦ) завжди займала міцну про-українську позицію у відстоюванні культурних та духовних цінностей українського народу. У кінці XX та на початку XXI століття на теренах філософсько-релігійного осмислення поєднання держави, церкви та діаспори, як взаємозалежних чинників творення державності проявилася нове унікальне поєднання – активної співпраці релігійного та політичного життя за вченням Блаженнішого Любомира Гузара.

Всупереч загальноприйнятій думці, релігія не є ізольованою від політичного життя. Релігійні доктрини, властиві для нашої епохи, є важливим фактором, що обумовлює як тенденції розвитку суспільного життя, так і специфіку перебігу політичного процесу окремої держави. Останнє дає підставу дослідникам стверджувати про те, що відбувається процес модернізації релігії, і в XXI столітті вона продовжуватиме визначати характер політичних і міжнародних відносин.

Л.Гузар у своїх міркуваннях послідовно відстоював феномен створення та існування УГКЦ, як головного "центру" збереження і розповсюдження української культури, традиції та мови, що й зокрема відображається у важливості діаспори.

Про важливість виховання у формуванні особистості підкреслював Блаженніший Любомир Гузар. Його слова про те, що "суверенітет за своєю глибинною суттю є станом душі, який проявляється в усвідомленні власної гідності, у розумінні та шануванні своєї історії, культури та мови, у відповідальності за рідну землю та за благо свого народу і готовності його захищати", як ніякі інші висвітлюють потребу у навчанні рідній мові та вихованні патріотизму.

Під час Форуму мігрантів з нагоди відзначення 70-ї річниці депортації українців в Казахстан у Караганді Глава УГКЦ Святослав Шевчук наголосив: "Є три речі, які допомагають зберегти на чужині власну національну ідентичність – українська родина, школа і церква. Завдяки їм наш народ пережив важкі випробування, яких зазнали наші батьки у XX столітті". [3]

Невід'ємною частиною українців є духовна відкритість народу, яка зумовлюється не лише ментальністю, традицією чи символами, а й аксіологічними орієнтирами, які за своїм змістом є християнськими і в Україні і в Європі, що являє собою й одним з компонентів всеєдності у порівнянні з українською діаспорою в державах світу. Ціннісно-світоглядний феномен людської інтеграції культурної totoжності формується під впливом історичних, соціально-політичних, економічних та інших чинників, властивих кожному етносу, державі чи регіону. Власне, соціокультурні особливості нашого суспільства актуалізуються і в міркуваннях Л.Гузара. Інтерес до єднання таких чинників як держави і церкви є орієнтований на переосмислення цінності особистості, її сутнісних здатностей, однією з яких є духовність, носієм якої є Церква та суспільно-політичного значення індивідуума в поєднанні з патріотизмом, осмисленням свободи, у т.ч. слова, й поняття матеріалізму (як збагачення або бідності). [4, с. 51]

Українська Греко-Католицька Церква, що черпала своє духовно-релігійне натхнення з джерел Київського Християнства, організаційно оформившись в результаті підписання Берестейської унії 1596 р. набуває характеру сутнісного національного завдання, сповнення якого тотожне самому збереженню українців як нації і повністю самодостатньої у політичному аспекті культурно-етнічно-релігійної спільноти. У цьому контексті можемо твердити про вироблення системи морально-етнічних та культурних пріоритетів, які були запропоновані Українською Греко-Католицькою Церквою на основі християнської традиції та переросли у стійку систему цінностей, що стала домінуючою у світобаченні української нації.

УГКЦ, від часу свого заснування інтегрує в собі дві теології і дві системи світобачення, Східну і Західну, які часто бувають конфліктуючими, однак, творять одну взаємодоповнюючу цілісність. УГКЦ за своєю природою є східною не лише за обрядом, а й за духовністю, саме тому, вона покладає на себе завдання відродити, втрачену протягом століть, східнохристиянську духовність, яка від природи притаманна українському народові. Саме онтологічна, а не психологічна основа духовності визначає її не як стан душі, як реальне застосування богословських чи християнських принципів до життя кожної особистості.

Сучасна якість і характер національного буття та світогляду, принципи влаштування суспільних та політичних справ це сума певних рис, які визначають українську національно-культурну своєрідність, беруть свій початок та черпають свій розвиток в українському християнстві. Водночас, Блаженніший Любомир Гузар міркував, що "Нам треба дуже-дуже тяжко працювати, щоб змінювати народний світогляд. Це, гадаю, забере ще принаймні два покоління. Швидше це не відбудеться. Не треба себе обманювати, ми ще далеко від мети, але, дякувати Богові, не на початку шляху" [5, с. 130]. Безперечно XXI століття вдихнуло новий зміст і окреслило нове призначення для тих суспільно-політичних інституцій, які існували в Україні за часів прийняття християнства, та дало безпосередній поштовх та ідеологічно обґрунтувало необхідність створення нових форм суспільно-політичної організації.

Сучасні етнонаціональні процеси суттєво впливають на відродження релігії, яке можна розглядати у двох аспектах, а саме – внутрішньому, який характеризується поглибленням релігійності населення, омолодженням контингенту віруючих, збільшенням питомої ваги останніх у загальному числі населення України, та зовнішньому, для нього характерне зростання церковної мережі: розбудова релігійних структур, збільшення кількості духовних навчальних закладів, монастирів.

Не менш важливим ніж завдання формувати систему морально-етичних засад українського суспільства, відроджувати духовність, традиції та релігійність, є соціальний аспект діяльності УГКЦ. Соціальне вчення церкви не є універсальною доктриною, чи конкретною соціально-політичною чи економічною програмою, а комплексом положень і принципів, у світлі яких необхідно шукати шляхи вирішення проблем, які відносяться до сфери суспільного життя, політичної чи економічної діяльності.

Церква проповідує загальнолюдські цінності, позачасові цілі, які реалізує в житті конкретного суспільства і часу, в тих чи інших умовах соціально-культурного життя. Реальна дійсність може як сприяти, так і ускладнювати здійснення Церквою її високого покликання. Але Церква проявляє себе в цій дійсності, здійснюючи вплив на її розвиток, вбачаючи свою місію в тому, щоб

змінювати світ, робити його більш гуманним, більш християнським. Варто вказати, що в компетенції Церкви як суб'єкта соціального вчення безпосередньо знаходиться лише релігійний і моральний аспект суспільної проблематики, а її поліпшений, економічний та соціальний аспекти розглядаються лише опосередковано, з точки зору їх відповідності християнській моралі.

Історія Української держави та УГКЦ переконливо свідчать, що християнство перетворилось у структурний елемент світобачення та світосприйняття українського народу, у його внутрішню позицію, яка є однією з найістотніших рис українського світогляду. Релігійність, як домінуюча риса національного характеру, як особливий внутрішній духовний стан, як спосіб самооцінки і самодостатня система критеріїв для сприйняття усіх проявів зовнішнього світу – стала наслідком, своєрідним вінцем і, водночас, заслугою десяти вікової діяльності Української Церкви, її здатності стати всеосяжним і неформальним духовним регулятором життя українського суспільства, уміння генетично поєднати і зробити загальним надбанням внутрішні та зовнішні сторони релігійно-церковної ідеології та практики.

Теологічна інтерпретація сучасної культури, визначена також як трактування знаків часу, передбачає співпрацю теології не лише із соціологією, а й з філософською антропологією, історією, етнологією, з економічними і суспільними науками, політологією. Інший автор із середовища теологів, А. Шафранський звертає увагу на специфічну роль мирян в інтерпретації знаків часу та популяризації тієї чи іншої культури, саме на це звертає увагу і Любомир Гузар коли розповідав про роль УГКЦ в міжнародному співтоваристві. Через їхню діяльність Церква може розвинути свої межі в таких місцях і таких обставинах, коли за допомогою мирян стає знаком присутності та діяльності. Відповідаючи на знаки часу, інституційна Церква активно діє, що може принести як користь, так і небезпеку. Користь проявляється у можливості втілення інституційної Церкви у сучасні реалії даної держави, в якій Церква стає єдиним голосом та оплотом суспільної діяльності, за умови відсутності інших, допущених державою, можливостей. Це можна інтерпретувати у міжнародних стосунках УГКЦ за кордоном та їхні діаспори в Аргентині, США, Канаді, Польщі, Бразилії, Австралії та Західній Європі. Натомість загрозою може стати здобуття Церквою суспільної, економічної та навіть політичної влади. Однак, без сумніву, ототожнення Церковної ієрархії та вірян із суспільними рухами свідчить про глибоку вразливість на внутрішню політику держави [1, с. 153].

Міграція, як явище глобального світу, містить як позитивні риси (реалізація свободи пересування, діалог культур, професійний обмін та ін.), так і негативні (торгівля людьми, розпад сімей заробітчан, виїзд з країни талановитих людей), і відповідно ставить нові виклики перед державою, суспільством та Церквою як суспільною інституцією. Це явище набуло нових рис та під впливом глобалізації швидкими темпами шириться світом. За даними "Емігрантського порталу", в українських реаліях воно набирає грандіозних масштабів – 5-7 млн. українців працює за кордоном; близько 4 млн. іноземних іммігрантів перебуває в Україні (переважна більшість із них прагне дістатись до Західної Європи). Відображення проблеми українських мігрантів в офіційних документах УГКЦ спричинена великою кількістю віруючих греко-католиків серед них. Владика Йосиф (Мілян), Голова Пасторально-місійного відділу УГКЦ розглядаючи тему "Міграції" завжди наголошує на актуальності цього питання для Церкви та держави. Піднімаючи важливість міграції для українського суспільства,

та УГКЦ зокрема, Селещук Г., голова Комісії УГКЦ у справах мігрантів наголошує що: "Недарма в історії Української Греко-Католицької Церкви міграція відіграла особливу роль. Близько півстоліття УГКЦ могло вільно діяти і розвиватися виключно у середовищі мігрантів. УГКЦ можна навіть називати Церквою мігрантів. Сьогодні близько третини її вірних живуть за кордоном. Понад половину епархій та екзархатів УГКЦ знаходиться за межами України. Внесок діаспори у відродження та розбудову нашої Церкви в Україні важко переоцінити. Діаспора виплекала і віддала до Батьківщини багатьох найкращих своїх синів і дочок. Завжди зв'язок нашої Церкви із мігрантами та створеними ними організаціями мав особливе значення. Як вчить понад столітній досвід УГКЦ за кордоном – без такого зв'язку будуть танути та занепадати і організації, і церковні громади" [9].

Церква визнає важливість діаспори для неї та для української держави, і висловлює готовність надавати їй підтримку та допомогу, проте велика частка відповідальності лежить і на самих мігрантах: "Сучасний світ дає багато можливостей знайти своє місце в житті. Можливо, для когось воно буде за межами власної країни. Значення діаспори для збереження і розвитку нашої Церкви та держави важко переоцінити. Не можемо осуджувати тих, хто знайшов себе в іншій країні. Церква готова надати свою підтримку українським емігрантам за кордоном. Однак, як свідчить більш ніж сторічний досвід української діаспори, все залежить від самих емігрантів. Можливості Церкви стають дуже обмеженими без їхньої активної участі" [7].

Створення Комісії УГКЦ у справах мігрантів у жовтні 2007 р. є відгуком на рішення Синоду Єпископів, що відбувся 27.09.2007 – 06.10.2007 р у США, присвятити молитві за мігрантів спеціальний день (остання неділя перед Різдом). Явище еміграції для українського суспільства не є новим, дослідники нараховують зазвичай чотири хвилі української міграції, причини яких є різними: примусовий вивіз, втеча від війни, брак свободи, пошук кращої долі, та ін. Окрім створення вищезазначеної комісії, Глава УГКЦ звернувся до українців за кордоном, їх родин та усіх людей доброї волі з словом підтримки і любові. Разом з тим, Любомир Гузар, застерігав мігрантів від втрати зв'язку з Батьківщиною, родиною і церквою, а також перед втратою національної ідентичності. "Будьте живими членами середовища, у якому перебуваєте, але остерігайтеся асиміляції. Кожний емігрант повинен вважати себе послом України, засвідчуючи своєю поведінкою високий рівень релігійного та культурного життя українського народу. Не дозволяйте, щоб потреба заробітку засліпила вас і ви переставали бути собою" [2].

Постановою Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 року № 344 було затверджено Державну програму співпраці із закордонними українцями на період до 2020 року, яка на постійній основі сприяє реалізації державної політики у сфері розвитку та поглиблення співробітництва із закордонними українцями [6].

Щорічно держава надає фінансову підтримку громадським організаціям закордонних українців (українській діаспорі або закордонним українцям – це особи, які є громадянами іншої держави або особи без громадянства, а також мають українське етнічне походження або є походженням з України) для реалізації певних проєктів, які направлені на всеохоплююче сприяння задоволенню культурних, інформаційних і мовних потреб закордонних українців на період до 2020 року для реалізації завдань Програми: надання фінансової підтримки громадам закордонних українців для забезпечення випуску громадами періодичних видань, підготовки і тран-

сляції теле- та радіопрограм, підтримання інтернет-ресурсів громад закордонних українців, розміщення публікацій з української тематики в засобах масової інформації за кордоном; надання фінансової підтримки громадам закордонних українців для видання наукових, публіцистичних, художніх творів та збірок для громад закордонних українців, а також творів закордонних українців, здійснення перекладу творів української літератури іноземними мовами; надання фінансової підтримки громадам закордонних українців для проведення за кордоном науково-освітніх заходів, зокрема форумів, конференцій, семінарів за участю закордонних українців; надання фінансової підтримки громадам закордонних українців для популяризації української мови, літератури, культури, історії, традицій українського народу, в тому числі для викладання української мови, а також інших предметів українською мовою; надання фінансової підтримки громадам закордонних українців для забезпечення закладів освіти за кордоном, у яких навчання здійснюється українською мовою або вивчається українська мова, та осередків культури друкованою, фото-, аудіо-, відеопродукцією, предметами національної символіки; надання фінансової підтримки громадам закордонних українців для проведення за кордоном культурно-мистецьких заходів, зокрема фестивалів, свят мистецтв, експозицій, вечорів і тижнів українського мистецтва, у тому числі кіно, української пісні та поезії, концертів творчих колективів; надання фінансової підтримки громадам закордонних українців для виготовлення та встановлення за кордоном меморіальних дощок, присвячених видатним діячам української історії, науки і культури та історичним подіям; надання фінансової підтримки громадам закордонних українців для впорядкування за кордоном місць поховань (місць пам'яті) видатних українців, забезпечення належного догляду за пам'ятниками, пам'ятними знаками, меморіальними дошками, що присвячені видатним діячам української історії, науки і культури та історичним подіям, а також прилеглої до зазначених об'єктів території; надання фінансової підтримки громадам закордонних українців на умовах співфінансування для організації дитячих таборів для закордонних українців з метою їх ознайомлення з національними традиціями, українською мовою, літературою, історією України.

Забезпечення освітніх та мовних потреб закордонних українців, на прикладі залучення положення щодо надання допомоги Ризькій українській середній школі (Латвійська Республіка) шляхом направлення (відрадження) вчителів з України до Ризької української се-

редньої школи для викладання української мови та українознавчих дисциплін та закупівлі комп'ютерного обладнання для початкових класів Ризької української середньої школи. [8]

Дослідження впливу релігійного фактору має надзвичайно важливий зміст для сьогодення. Засади, механізми та похідні цього феномену вивчали у XX-XXI ст. представники релігійно-філософських напрямів, політології, соціології, марксистської та аналітичної філософії, феноменології, структуралізму.

Отже, церква, щоб промовляти до людини про неї саму, про її завдання і мету, сама мусить знати потреби людини, обставини, які визначають її ментальність і джерело кризи особистості. Причиною тієї кризи є не гармонійність сучасного світу, яку зауважуємо на трьох рівнях: негармонійність у окремій особі, у сім'ї, і в решті-решт у суспільстві. Отже, церква є безумовно важливим фактором у формуванні діаспори за кордоном і не тільки формуванні, а як наслідок і допомога у їхній діяльності та об'єднанні, що і є фактичним результатом міркувань і роботи Блаженнішого Любомира Гузара, який виділяв закордонних українців і мігрантів, як борців за культурну спадщину і осіб, які несуть в собі культуру та історію нашої Батьківщини у державах світу.

Список використаних джерел:

1. Балицька Н. Концептуальні основи впливу ісламу на міжнародну політику / Н. Балицька // Вісник Львівського університету. – Львів, 2005. – Вип. 15. – С. 152–158.
2. Блаженніший Любомир Гузар: Звернення з нагоди дня емігранта [Електронний ресурс]: Звернення, 2007 р. – Режим доступу: https://risu.org.ua/article_print.php?id=33935&name=ugcc_doc&lang=ua& (перевірено 13.04.2019 р.);
3. Блаженніший Святослав Шевчук: Форум Духовна та культурна ідентичність українців Східної Європи та Азії. Вчора. Сьогодні. Завтра. [Електронний ресурс]: Виступ, 2017 р. – Режим доступу: http://ugcc.ua/news/u_karagand%D1%96_rozpochavsya_forum_m%D1%96grant%D1%96v_z_nagodi_v%D1%96dnachennya_70of_r%D1%96chnits%D1%96_deportats%D1%96j_ukraints%D1%96v_v_kazakhstan_80692.html (перевірено 13.04.2019 р.);
4. Гнатишин О. Блаженніший Любомир Гузар – Думки у спадок. – Львів: "Свічадо", 2018. 50 – 58 С.
5. Гузар Л. Екуменізм як передумова відкриття своєї ідентичності / В пошуках ідентичності. Студійні дні в Ніредьгазі. – Львів: "Свічадо", 1998. 126 – 130 С.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 року № 344 [Електронний ресурс]: постанова, 2018 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344-2018-%D0%BF>.
7. Селешук Г. Звернення з нагоди відзначення в УГКЦ дня мігранта [Електронний ресурс] / Г. Селешук // Релігійно-інформаційна служба України. – 2010. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/resources/church_doc/ugcc_doc/33962 (перевірено 13.04.2019 р.).

Надійшла до редколегії 19.04.19

V. V. Verbytskyi

HIS BEATITUDE LUBOMYR HUSAR ABOUT THE UNITY OF THE CHURCH, STATE AND THE DIASPORA

The article considers a very important factor of His Beatitude Lubomyr Husar (Ukrainian Greek Catholic Church), who actively supported together with his followers, the most positive tendencies towards the development and pacification of Ukraine.

The main idea of the article is to analyze, through the prism of the historical processes of creation and existence of the Ukrainian Greek Catholic Church, the work of His Beatitude Lyubomyr Guzar, as well as the influence of the phenomenon of the international activities of the Ukrainian Greek Catholic Church on and its cooperation with the state in various fields. culture, language and national traditions, as well as in the structure of the state and the foreign policy of Ukraine.

In addition, the article discusses the great contribution of His Beatitude Lubomyr Husar, as the head of the Ukrainian Greek Catholic Church to the development and support of the Ukrainian diaspora abroad, which further contributed to the formation of numerous public associations of foreign Ukrainian in the world's states and linguistic, educational and cultural needs. The activity of public organizations of foreign Ukrainian is aimed at preserving its identity, language, culture and traditions. These activities are also implemented in joint projects of foreign diplomatic institutions of Ukraine and public organizations of foreign Ukrainian, directed, in particular, to scientific and educational projects, issuing periodicals with organizations, preparing and broadcasting television and radio programs, supporting Internet resources, publishing publications on Ukrainian topics. In mass media abroad, improvement of burial places (places of memory) of outstanding Ukrainian graves abroad, organization of children's lags her with the purpose of their acquaintance with the traditions of the Ukrainian language, literature, history of Ukraine, providing educational institutions with the study of the Ukrainian language and cultural centers of print, photo, audio, video production, objects of national symbols, publishing scientific, journalistic, artistic works and collections for communities of foreign Ukrainian, as well as works of foreign Ukrainian, translation of works of Ukrainian literature in foreign languages, popularization of the Ukrainian language, literature, culture, history and traditions of the Ukrainian people, including the teaching of the Ukrainian language, as well as other items in the Ukrainian language, fabrication and installation of plaques, dedicated to outstanding figures of Ukrainian history, science and culture and historical events.

Key words: His Beatitude Lubomyr Husar, Ukrainian Greek Catholic Church, church, state, diaspora, culture, spiritual values.

В. В. Вербицкий

БЛАЖЕННЕЙШИЙ ЛЮБОМИР ГУЗАР ПРО ЄДИНСТВО ЦЕРКВИ, ГОСУДАРСТВА І ДІАСПОРИ

В статті основним образом розглядається надзвичайно важливий фактор розмишлений Блаженнейшого Любомира Гузара (Українська Греко-Католицька Церква), який активно підтримував разом зі своїми послідовцями найбільш позитивні тенденції в розвитку та миротворчості України.

Головною метою статті є аналіз, через призму історичних процесів створення та існування Української Греко-Католицької Церкви, роботи Блаженнейшого Любомира Гузара, а також впливу феномена міжнародної діяльності Української Греко-Католицької Церкви на її співпрацю з державою в різних сферах, в тому числі збереження культури, мови та національних традицій, а також в організації держави та зовнішній політиці України.

Крім того, в статті розглядається великий внесок Блаженнейшого Любомира Гузара, як глави Української Греко-Католицької Церкви в розвиток та підтримку української діаспори за кордоном, що в подальшому сприяло розвитку освіти багатьох громадян України, роботи Блаженнейшого Любомира Гузара, а також впливу феномена міжнародної діяльності Української Греко-Католицької Церкви на її співпрацю з державою в різних сферах, в тому числі збереження культури, мови та національних традицій, а також в організації держави та зовнішній політиці України.

Крім того, в статті розглядається великий внесок Блаженнейшого Любомира Гузара, як глави Української Греко-Католицької Церкви в розвиток та підтримку української діаспори за кордоном, що в подальшому сприяло розвитку освіти багатьох громадян України, роботи Блаженнейшого Любомира Гузара, а також впливу феномена міжнародної діяльності Української Греко-Католицької Церкви на її співпрацю з державою в різних сферах, в тому числі збереження культури, мови та національних традицій, а також в організації держави та зовнішній політиці України.

Ключові слова: Блаженнейший Любомир Гузар, Українська Греко-Католицька Церква, церква, держава, діаспора, культура, цінності.

УДК 281.9(477)

К. М. Вергелес, доктор філософських наук, доцент

ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВ'Я: ПЕРЕПОНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Історія виникнення ПЦУ займає доволі незначний відрізок часу в розвитку незалежної Української держави у порівнянні, наприклад, з Російською православною церквою. У запропонованій статті розглядається стан сучасного православ'я в процесі його становлення та проблеми відносно з Російською православною церквою в Україні. Досліджуються різні варіанти пошуку, які здійснювались у ході творення ПЦУ та отримання нею Томосу (автокефалії). Аналізуються розвиток взаємин між колишньою УПЦ КП та УПЦ МП, а також механізми розв'язання міжцерковного та міжконфесійного конфлікту на шляху досягнення міжцерковної згоди. Встановлено, що міжконфесійний конфлікт є значимим фактором розбудови та становлення державотворення в нашій країні. Розв'язання сучасного конфлікту між ПЦУ та РПЦ в Україні можливе лише за умови взаємної толерантності вище зазначених церков.

Ключові слова: православ'я, церква, релігія, Томос, автокефалія, конфлікт, патріархат.

Українське православ'я впродовж свого історичного існування завжди виступало головною причиною конфлікту між Московським та Київським Патріархатом. Ті явища, які формувалися виключно на суспільно-політичному й здебільшого етнонаціональному ґрунті, дають нам підстави для визначення головних шляхів та знаходження необхідних механізмів подолання цього не простого релігійного і соціального протистояння.

В умовах сучасної глобалізації світу релігія, як відомо, є однією з головних домінант духовного буття людини, а самі глобальні трансформації вимагають нових, нетрадиційних, нестандартних підходів до пояснення та подолання тих викликів, що постають перед людством. Тому то у кінці минулого та початку нинішнього століття все більшої популярності на Заході набувають "радикальний конструктивізм" (Г.Бейтсон, В.Матурана, Н.Луман та ін), та "мережева" концепція культури й релігії (Б.Веллмен, Ф.Кротц, Е.Марк, Л.-К.Фріме, Р.Хассан). Завдяки цим та іншим концепціям по новому відкривається складний характер соціальної дійсності та поширення міждисциплінарних підходів до її дослідження, що в свою чергу призводить до усвідомлення релігії як багаторівневої системи людської життєдіяльності. Водночас релігія починає мислитися як система, що знаходиться в оточенні інших систем – права, політики, ідеології, моралі тощо. Головні положення мережевого підходу про "відкриті" й "закриті" системи, ієрархію їх побудови, принципи еквівалентності, незалежності кінцевого результату від початкового стану системи, а також те, що цілі системи задаються її структурою мають принципове значення для дослідження релігії в цілому, православ'я зокрема [1].

Зазначені вище концепції дозволяють дещо інакше подивитися і на соціокультурні зміни, що відбуваються в українському суспільстві; на взаємозв'язок економічної, політичної й ідеологічної сфер. При цьому кожна сфера повинна розглядатися як самостійна, але водночас як така, що постійно взаємодіє з іншими. Саме така взаємодія виявляє як цілісність людини, так і головні характеристики релігії [2].

Слід відзначити, що нині максимальну напругу у суспільно-політичному й зокрема релігійно-церковному житті України ми спостерігаємо крізь призму міжправославного конфлікту, відтак головним та важливим є шлях його врегулювання, особливо тепер коли ПЦУ отримала довгоочікуваний Томос від Константинопольського патріарха Варфоломія.

Причин такої довготривалої ворожнечі й постійних сутичок, що відбуваються між Українською православною церквою Московського патріархату та Київського патріархату, тепер ПЦУ та РПЦ в Україні можна знайти надзвичайно багато. Звісно ми звернемо свою увагу на найголовніші та найважливіші з них. На нашу думку першою такою причиною є підпорядкування різним центрам, Москві та Києву; другою – не співпадання поглядів, щодо питання об'єднання церков у єдину Помісну православну церкву та визнання її автокефальною, в першу чергу з боку РПЦ та інших Помісних православних церков; третьою є пряма орієнтація на категорично протилежні суспільно-політичні сили, окремі з яких мають пряму орієнтацію на Москву; четвертою є проблема нерівномірного впливу цих церков у різних регіонах України; п'ятою – ієрархічне протистояння; шостою є проблема використання різних богослужбових мов у своїй діяльності; сьомою – протилежність думок щодо